NANMEEBOOKS ร่วมกับ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เรียนรู้วิถีเกษตรกรรมอย่างสร้างสรรค์
ด้วยการอ่านและลงมือทำด้วยตนเอง

บัว

ประพันธ์ ชานนท์ เรียบเรียง

น.ต.หญิง ปริมลาภ และ
คมกฤช ชูเกียรติมั่น บรรณาธิการ
นันทวัน วาตะ ภาพประกอบ

บัว

ประพันธ์ ชานนท์ เรียบเรียง

น.ต.หญิง ปริมลาภ และ **คมกฤช ชูเกียรติมั่น** บรรณาธิการ
นันทวัน วาตะ ภาพประกอบ

NANMEEBOOKS

ชุด เกษตรกรรมลองทำดู

บัว

ประพันธ์ ชานนท์ เรียบเรียง
นันทวัน วาตะ ภาพประกอบ
เมทนี สุคนธรักษ์ ดร.โชคชัย เอกทัศนาวรรณ และ ฤทัย จงสฤษดิ์ บรรณาธิการที่ปรึกษา
น.ต.หญิง ปริมลาภ (วสุวัต) และ คมกฤช ชูเกียรติมั่น บรรณาธิการต้นฉบับ

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2559

ราคา 195 บาท

© ลิขสิทธิ์ 2559: บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ
ประพันธ์ ชานนท์.
บัว. -- (ชุด เกษตรกรรมลองทำดู). -- กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์, 2559.
52 หน้า.
1. บัว. I. นันทวัน วาตะ, ผู้วาดภาพประกอบ. II. ชื่อเรื่อง.
65.9333
ISBN 978-616-04-3192-2

กรรมการผู้จัดการ คิม จงสถิตย์วัฒนา • ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ ราตรี สังสกฤษ • ผู้จัดการสำนักพิมพ์ สุชาดา งามวัฒนจินดา • บรรณาธิการบริหาร สุภารัตน์ ภูไตรรัตน์ • บรรณาธิการเล่ม ชลธิชา ป้อมสุวรรณ์ • หัวหน้าพิสูจน์อักษร ดวงพร วิญญูธรรมรัตน์ • พิสูจน์อักษร รณชัย ทุมรัตน์ ภัทรทิวา บุษยะ • ที่ปรึกษาฝ่ายศิลปกรรม เบญจสิงห์ สมบุญ • ผู้จัดการกองศิลปกรรม กฤษดา เส่งสงค์ • ผู้ช่วยผู้จัดการกองศิลปกรรม สุนันท์ เพชรวาว • กราฟิก จิตติมา ศรีตนทิพย์ • หัวหน้าประสานงานการผลิต จรัสศรี พรหมเทพ • ประสานงานการผลิต ฉัตรทิพย์ กสิสิทธิ์

เพลตที่ กิรติธนพัทธ์ โทร. 0-2439-6000 พิมพ์ที่ พี อาร์ คัลเลอร์พริ้นท์ โทร. 0-2806-6344

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

NANMEEBOOKS

บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด

เลขที่ 11 ซอยสุขุมวิท 31 (สวัสดี) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110
โทร. 0-2670-9800, 0-2662-3000 โทรสาร 0-2662-0919
e-mail: editorial@nanmeebooks.com • www.nanmeebooks.com • www.facebook.com/nanmeebooksfan

หนังสือเล่มนี้พิมพ์ด้วยหมึกธรรมชาติจากน้ำมันถั่วเหลือง จึงปลอดภัยต่อมนุษย์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หากหนังสือเล่มนี้ผลิตไม่ได้มาตรฐาน สำนักพิมพ์ยินดีรับผิดชอบเปลี่ยนเล่มใหม่ให้ โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ ทั้งสิ้น
โปรดส่งไปเปลี่ยนตามที่อยู่บริษัท หรือติดต่อ Nanmeebooks Call Center โทร. 0-2662-3000 กด 1

คำนำสำนักพิมพ์

“บัว” เป็นพืชน้ำที่อยู่คู่กับสังคมและวัฒนธรรมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เรานิยมนำดอกบัวมาบูชาพระและใช้ในงานพิธีมงคลต่าง ๆ เพราะเป็นสัญลักษณ์ของความดีงาม บัวมีหลากหลายสายพันธุ์ และทุกส่วนก็นำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ทั้งนำมาประกอบอาหารและใช้เป็นยารักษาโรค

นานมีบุ๊คส์จึงได้จัดทำหนังสือชุด **เกษตรกรรมลองทำดู: บัว** เพื่อเป็นหนังสือแนะนำความรู้เบื้องต้นสำหรับผู้ที่สนใจเรื่องบัว สามารถนำไปใช้เป็นหนังสือประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีได้ โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วน คือ ความรู้ทั่วไป ลองทำดู และเกร็ดความรู้เสริม

เนื้อหาในส่วนความรู้ทั่วไป ผู้อ่านจะได้ทราบประวัติของบัวและรู้จักสายพันธุ์บัวที่นิยมปลูกในประเทศไทย ส่วนลองทำดูได้แนะนำวิธีการปลูกบัวและการดูแลรักษา วิธีการทำอาหารจากบัว และส่วนเกร็ดความรู้เสริมนำเสนอคุณประโยชน์ทั้งทางโภชนาการและสรรพคุณของบัว

นานมีบุ๊คส์มีความตั้งใจและมุ่งมั่นผลิตหนังสือเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนไทยเห็นความสำคัญของอาชีพเกษตรกร มีแนวทางในการประกอบอาชีพ มีจิตใจรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงหวังว่าหนังสือ **“บัว”** จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและสร้างแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพต่อไป

นานมีบุ๊คส์

ถึงครูและผู้ปกครอง

เริ่มต้นด้วยการอ่าน

หนังสือชุด **เกษตรกรรมลองทำดู** จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รู้จักผัก ผลไม้ ดอกไม้ และสัตว์ ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื้อหาในเล่มประกอบด้วย 3 ส่วน ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องเกษตรกรรม โดยให้เด็กอ่านและลงมือทำด้วยตนเอง

ส่วนที่ 1 ความรู้ทั่วไป

แนะนำให้รู้จักบัว เริ่มตั้งแต่ลักษณะทั่วไป แหล่งกำเนิด และสกุลของบัวที่ปลูกในประเทศไทย

เนื้อหาส่วนนี้ช่วยปูพื้นฐานให้เข้าใจธรรมชาติของบัว ซึ่งนำไปประยุกต์ใช้ในการปลูกได้

สอดแทรกภาพจริง

ส่วนที่ 2 ลองทำดู

คู่มือการปลูกบัวโดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ การปลูกและดูแล รู้จักโรคและแมลงศัตรูของบัว การเก็บเกี่ยว จนถึงการแปรรูปและทำอาหาร

เนื้อหาส่วนนี้มีกรอบอุปกรณ์และเครื่องปรุงที่ต้องเตรียมอธิบายวิธีการทำเป็นขั้นตอนพร้อมภาพประกอบ จึงใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติได้ดี

เนื้อหาสั้น ๆ
อ่านเพลิน

ส่วนที่ 3 เกร็ดความรู้เสริม

สอดแทรกข้อมูลที่มีประโยชน์ เช่น คุณประโยชน์จากบัว คุณค่าทางโภชนาการ บัว...ดอกไม้แห่งพุทธศาสนา

เนื้อหาส่วนนี้ช่วยให้เด็ก ๆ เห็นความสำคัญและนำไปเชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวันได้

อธิบายวิธีปฏิบัติ
เป็นขั้นตอน

สานต่อด้วยการลงมือปฏิบัติ

ครูและผู้ปกครองควรอ่านหนังสือเล่มนี้ร่วมกับเด็ก เมื่ออ่านจบแล้วควรชักชวนและสนับสนุนให้เด็กลงมือปลูกบัวด้วยตนเอง

หลังจากปลูกบัวควรกระตุ้นให้เด็กสังเกตและจดบันทึกการเจริญเติบโตของบัว การสังเกตเป็นพื้นฐานสำคัญของการเพาะปลูก เพราะช่วยให้รู้ว่าพืชผักสมบูรณ์ดีหรือไม่ หากมีปัญหาหรือโรคระบาดก็จะแก้ไขได้ทัน

ผู้ปกครองควรส่งเสริมให้เด็กนำบัวมาแปรรูปหรือทำอาหาร เพื่อให้เด็กเกิดความภูมิใจและเห็นประโยชน์ของการทำเกษตรกรรม ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน

สารบัญ

ความรู้ทั่วไป

ราชินีแห่งไม้น้ำ.....8
ประวัติบัวของโลก.....12
บัวในประเทศไทย.....14
สกุลของบัวในประเทศไทย.....16

ลองทำดู: ปลูก

เตรียมปลูกบัว.....20
ส่วนขยายพันธุ์บัว.....22
การปลูกบัวกลุ่มปทุมชาติ.....24
การปลูกบัวกลุ่มอุบลชาติ.....26
การปลูกบัวในอ่าง.....28
การปลูกบัวในสระหรือบ่อ.....30
ดูแลรักษาและบำรุงบัวให้เติบโต.....32
โรคและแมลงศัตรูของบัว.....34
ยามเมื่อบัวเริ่มผลิดอก.....36
ข้อควรรู้เพิ่มเติมในการปลูกบัว.....38
ปฏิทินการปลูกบัวหลวง.....39

ลองทำดู: ทำอาหาร

ต้มจืดรากบัวกระดูกหมู.....40
ต้มกะทิสายบัวใส่ปลาทู.....42
วุ้นในรากบัว.....44

ลองทำดู: แปรรูป

พานดอกบัวทรงกลม.....46

เกร็ดความรู้เสริม

คุณประโยชน์จากบัวหลวง.....48
บัว...ดอกไม้แห่งพระพุทธศาสนา.....50

ราชินีแห่งไม้น้ำ

บัวเป็นพืชน้ำที่มีหลากหลายสายพันธุ์และมีดอกสีสันสวยงาม นิยมนำมาปลูกประดับหรือปลูกเพื่อการค้าขาย ในประเทศไทยนิยมปลูกบัว 2 กลุ่มใหญ่ คือ ปทุมชาติและอุบลชาติ

ปทุมชาติ (lotus)

คนส่วนใหญ่เรียกว่า **บัวหลวง** อยู่ใน***สกุลนีลัมโบ (Nelumbo)*** **วงศ์นีลัมโบนาซีอี** (Nelumbonaceae) มีถิ่นกำเนิดทั่วโลก คนไทยนิยมนำดอกมาไหว้พระและใช้ในพิธีทางศาสนา

ดอก มีลักษณะตูมป้อม มีสีขาวและสีชมพู ดอกบานจะชูพ้นเหนือน้ำ มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ

ฝัก มีลักษณะเป็นทรงกรวย เมื่อแก่จะมีรูพรุนคล้ายฟองน้ำ มีเมล็ดอยู่ภายในซึ่งกินได้

ใบ

ก้านใบ ก้านดอก

เหง้า

อุบลชาติ (waterlily)

บัวกลุ่มนี้อยู่ใน***สกุลนิมเฟีย (Nymphaea)*** **วงศ์นิมเฟียซีอี** (Nymphaeaceae) คนไทยรู้จักตั้งแต่อดีตคือ **บัวสาย** นิยมนำก้านดอกมาทำอาหาร และ**บัวผัน-เผื่อน** พบได้ตามแหล่งน้ำทั่วไป

ฝัก ลักษณะทรงกลม เรียกอีกชื่อว่า โตนดบัว ภายในมีเมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก

ดอก มีลักษณะตูมป้อมหรือเรียวแหลม มีหลายสี เมื่อดอกบานจะชูขึ้นเหนือน้ำ บางชนิดก็ลอยเสมอผิวน้ำ มีกลิ่นหอมอ่อน ๆ ถึงหอมมาก

ใบ มีลักษณะกลมหรือเป็นรูปไข่ ขอบใบมีทั้งเรียบ จักหยักแหลม และจักหยักมน ลอยเสมอผิวน้ำ น้ำเกาะติดผิวหน้าใบได้

ก้านใบ ก้านดอก ผิวเรียบ ไร้หนาม อาจมีหรือไม่มีขนปกคลุม

เหง้าหรือหัว เป็นลำต้นที่อยู่ใต้ดิน มีรากงอกออกมาโดยรอบ เป็นที่เกิดของตาหรือหน่อซึ่งจะเจริญเป็นใบและดอก

ประวัติบัวของโลก

“บัว” ผูกพันกับวิถีชีวิตมนุษย์มาช้านาน ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีบัวเข้าไปเกี่ยวข้องหลายรูปแบบ แสดงให้เห็นว่าบัวมีความสำคัญต่ออารยธรรมของมนุษย์ทุกเชื้อชาติ

บัวในยุคก่อนประวัติศาสตร์

มีการค้นพบรูปปั้นดินเหนียวที่มีดอกบัวประดับบนศีรษะ เชื่อว่าเป็นรูปปั้น “แม่พระธรณี” ที่โมเฮนโจดาโร (Mohenjo Daro) ในประเทศปากีสถาน มีอายุ 2,600-1,900 ปีก่อนคริสต์ศักราช

ตำนานอินเดียนแดงเผ่าดาโคตา

ชาวอินเดียนแดงเผ่าดาโคตาในทวีปอเมริกาเหนือมีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับนางฟ้าผู้เป็นภรรยาของหัวหน้าเผ่าอินเดียนแดงที่พลัดตกน้ำ เพราะเรือชนโขดหินแล้วหายสาบสูญไป เช้าวันต่อมาที่บริเวณโขดหินก็มีดอกบัวสีเหลืองผุดขึ้น พวกเขาจึงเชื่อกันว่าดอกบัวเป็นตัวแทนของนางฟ้าที่หายไปและเป็นสัญลักษณ์ของการเกิดใหม่

บัวในอียิปต์โบราณ

ประมาณ 4,000–3,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช ชาวอียิปต์โบราณเชื่อว่าหากวางดอกบัวไว้บนหน้าอกของมัมมี่จะทำให้คนตายฟื้นคืนชีพในอีกหลายร้อยปีให้หลัง นอกจากนี้ดอกบัวยังเป็นสัญลักษณ์ของอียิปต์ตอนบน เป็นสัญลักษณ์แห่งความอุดมสมบูรณ์ และแทน**โฮรัส**หรือเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์

บัวในประเทศจีน

มีหลักฐานการพบเมล็ดบัวหลวงอายุราว 3,000-5,000 ปีที่เหมืองถ่านหินแห่งหนึ่งในแมนจูเรีย ประเทศจีน นักพฤกษศาสตร์ชาวอเมริกันได้นำไปเพาะที่รัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้เวลา 18 เดือน จึงงอกเป็นดอกบัวหลวงสีชมพู

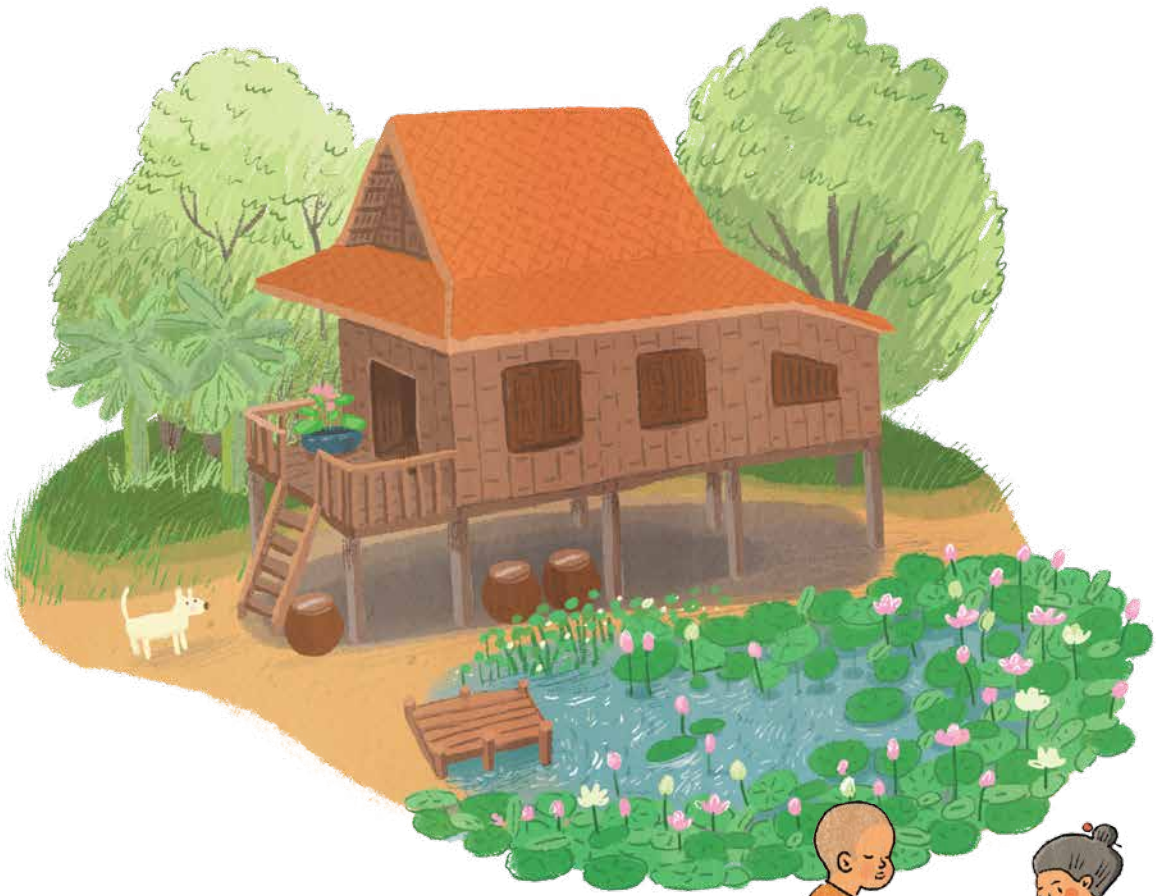

ดอกไม้ประจำชาติอินเดีย

ในซากเมืองโบราณตามริมฝั่งแม่น้ำสินธุมีศิลปวัตถุรูปทรงดอกบัวหลวง อายุราว 3,000-4,000 ปี ชาวอินเดียถือว่าบัวหลวงเป็นดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์ในด้านศาสนาและวิถีชีวิตมาแต่โบราณ ชาวอินเดียจึงยกย่องให้บัวหลวงเป็นดอกไม้ประจำชาติ

บัวในประเทศไทย

บัวเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ได้ง่าย โดยเฉพาะในเขตร้อนชื้น เราจึงพบเห็นบัวชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่ตามแหล่งน้ำจืดทั่วไปของประเทศ ปัจจุบันคนไทยนิยมปลูกบัวเพื่อประดับสถานที่มากขึ้น และมีการปลูกบัวเป็นอาชีพ คือการทำนาบัวแทบทุกจังหวัด

ดอกไม้ที่อยู่คู่คนไทยมาแต่โบราณ

ดอกบัวมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ความเชื่อและการใช้ดอกบัวในพิธีทางศาสนาสืบต่อกันมาสู่เหล่าพุทธศาสนิกชน ในปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนาพุทธจึงคุ้นเคยกับดอกบัวมาตั้งแต่โบราณกาล ไม่ใช่เพียงนำดอกมาบูชาพระ แต่ยังนำส่วนต่าง ๆ ของบัวมาใช้ประโยชน์ได้มากมาย รวมทั้งเป็นอาหารและยารักษาโรค

แหล่งปลูกบัวในประเทศไทย

ประเทศไทยปลูกบัวได้ทั่วทุกภาค แต่แหล่งที่มีการปลูกบัวจำหน่ายมากที่สุดอยู่ในภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี นนทบุรี และนครปฐม นาบัวส่วนใหญ่นิยมปลูกเป็นบัวฉัตรหรือบัวหลวงที่ใช้ดอกบูชาพระ ฝักแก่ยังกินและขายได้ด้วย

บัวกับคติความเชื่อ

คนโบราณเชื่อว่า บ้านที่ปลูกบัวจะร่มเย็นเป็นสุข จิตใจเบิกบาน สายใยของบัวเปรียบเสมือนสายใยรักในครอบครัว หากปลูกบัวไว้ในบ้านจะช่วยให้ทุกคนเกิดความรักใคร่ปรองดองกัน

สกุลของบัวในประเทศไทย

ถ้ามองเพียงผิวเผินจะคิดว่าบัวทุกชนิดมีลักษณะดอกคล้ายกัน แต่เรารู้แล้วว่าบัวแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ มาดูหน้าตาของบัวแต่ละกลุ่มว่ามีลักษณะโดดเด่นสวยงามแค่ไหน

ปทุมชาติ

ดอกมีกลิ่นหอมอ่อน บานช่วงกลางวัน ลักษณะของดอกมีทั้งทรงเรียวยาว กลีบไม่ซ้อนกันมาก โดยดอกสีขาวเรียกว่า บัวบุณฑริก ปุณฑริก หรือบัวแหลมขาว ดอกสีชมพูเรียกว่า บัวปทุมหรือบัวแหลมแดง และดอกทรงป้อม กลีบซ้อนกันมาก หากดอกสีขาวเรียกว่า บัวสัตตบุษย์หรือบัวฉัตรขาว ดอกสีชมพูเรียกว่า บัวสัตตบงกชหรือบัวฉัตรแดง

บัวปทุมหรือบัวแหลมแดง

บัวบุณฑริก ปุณฑริก หรือบัวแหลมขาว

บัวสัตตบุษย์หรือบัวฉัตรขาว

บัวสัตตบงกชหรือบัวฉัตรแดง

อุบลชาติ

บัวกลุ่มอุบลชาติมีหลายสายพันธุ์ มีทั้งบานกลางวันและกลางคืน ได้แก่ **บัวผัน-เผื่อน บัวฝรั่ง บัวสาย** หรือ**บัวกินสาย บัวจงกลนี บัวนางกวัก** และ**บัวยักษ์ออสเตรเลีย**

บัวผัน-เผื่อน

บัวชนิดนี้เป็นอุบลชาติเขตร้อนชื้น บานกลางวัน ดอกชูพ้นน้ำ เดิมบัวผันหมายถึงบัวสีม่วงคราม ดอกใหญ่ ส่วนบัวเผื่อนหมายถึงบัวสีขาวขุ่น ปลายกลีบเป็นสีม่วงครามหรือม่วงอมแดง ดอกเล็กกว่าบัวผัน พบตามแหล่งน้ำทั่วไป ปัจจุบันบัวผัน-เผื่อนหมายถึงบัวบานกลางวัน ดอกชูพ้นน้ำ มีหลากหลายพันธุ์และหลายสี ได้แก่ สีแดง สีขาว สีเหลือง สีชมพู สีแสด สีฟ้าคราม สีม่วงแดง สีม่วงน้ำเงิน และสีเหลือบ (สีผสม)

บัวไดเรกเตอร์จอร์จทีมัวร์

บัวหวานฤดี

บัวผัน

บัวฉลองขวัญ

บัวศศิลาภ

บัวเผื่อน

บัวอินดิอานา

บัวฝรั่ง

มีถิ่นกำเนิดในเขตอบอุ่น-หนาว ใบกลม ขอบใบเรียบ ดอกลอยปริ่มน้ำ ปัจจุบันพบอยู่ 5 สี ได้แก่ สีขาว สีเหลือง สีแสด สีชมพู และสีแดง

บัวสาย (บัวกินสาย)

มีลักษณะคล้ายบัวผัน-เผื่อน แต่ขอบใบจักแหลมเป็นระเบียบ ดอกชูพ้นน้ำ ดอกบานกลางคืน พันธุ์พื้นเมืองมี 3 พันธุ์ ได้แก่ บัวสายสีแดง บัวสายสีขาว และบัวสายสีชมพู นิยมนำก้านดอกมาปรุงเป็นอาหาร

บัวสายสีชมพูหรือบัวลินจง

บัวสายสีแดงหรือบัวสัตตบรรณ

บัวสายสีขาวหรือบัวเศวตอุบล

บัวยักษ์ออสเตรเลีย

มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศออสเตรเลีย ดอกสูงชูเหนือน้ำ เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 10-20 เซนติเมตร ดอกบานกลางวัน กลีบดอกบอบบางกว่าบัวผัน-เผื่อน และเกสรที่โค้งงอเข้าศูนย์กลางดอกเป็นลักษณะสำคัญที่ต่างไปจากบัวชนิดอื่น

กลุ่มบัวอุบลชาติกินสายได้ทุกพันธุ์ แต่ต้องลอกเปลือกออกก่อน

นิมเฟีย ไจแกนเตีย

ไจแกนเตีย อัลเบิร์ตเดอเลสแตง

บัวจงกลนี

บัวจงกลนี

ขอบใบจักถี่ห่างไม่เป็นระเบียบ ดอกลอยเสมอผิวน้ำ ดอกบานกลางวัน กลีบดอกสีชมพูเรียวเล็กซ้อนกันหลายกลีบ เป็นบัวไทยแท้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย

บัวนางกวัก

บัวชนิดนี้นำเข้ามาจากประเทศอินเดีย กลีบเลี้ยงที่อยู่ด้านนอกรูปร่างคล้ายใบพาย ดูคล้ายมือกำลังกวัก เส้นผ่านศูนย์กลางดอก 10-13 เซนติเมตร

บัวนางกวักสีเหลือบ

บัวนางกวักชมพูใบลาย

บัวนางกวักสีม่วง

บัววิกตอเรีย

บัววิกตอเรียหรือบัวกระด้ง เป็นบัว***สกุลวิกตอเรีย (Victoria)*** **วงศ์นิมเฟียซีอี** (Nymphaeaceae) มีถิ่นกำเนิดในลุ่มน้ำอะเมซอน ลำต้นใต้ดินเป็นหัวใหญ่ ใบเดี่ยวขนาดใหญ่ประมาณ 6 ฟุต ลอยบนผิวน้ำ ใบอ่อนมีสีแดงคล้ำ เมื่อแก่จะเป็นสีเขียวเข้ม ขอบใบยกขึ้นตั้งตรงคล้ายกระด้ง มีหนามแหลมทั่วทั้งต้น มีดอกเดี่ยวขนาดใหญ่ ส่งกลิ่นหอมและบานตอนกลางคืน มีกลีบเลี้ยง 4 กลีบ

บัววิกตอเรียหรือบัวกระด้ง

เตรียมปลูกบัว

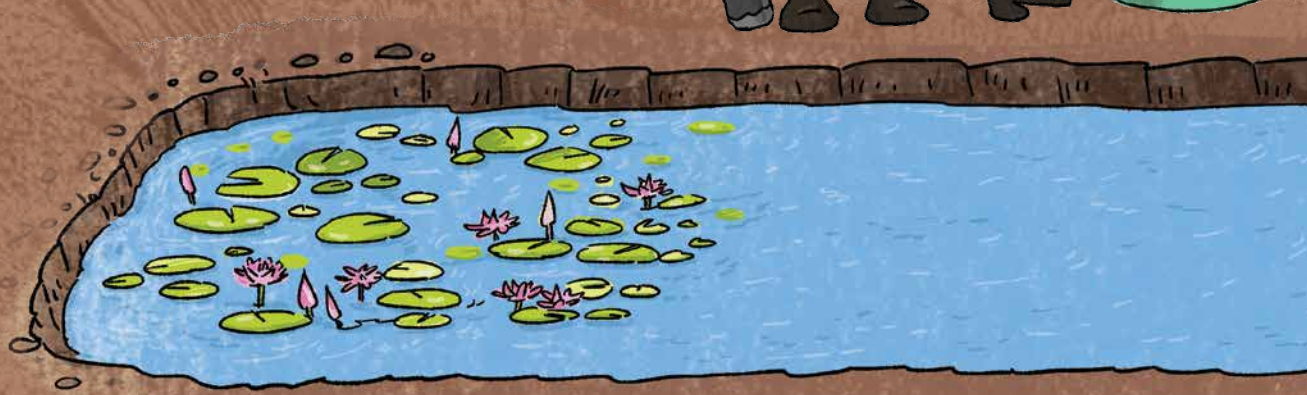
โดยทั่วไปการปลูกบัวมี 2 แบบ คือ ปลูกเป็นงานอดิเรกและปลูกเป็นอาชีพ ซึ่งการเตรียมพื้นที่ วัสดุอุปกรณ์ การดูแลจะแตกต่างกันไป ตามพันธุ์ที่ต้องการปลูก ดังนั้น ก่อนลงมือปลูกต้องรู้ว่า จะปลูกลักษณะไหน ปลูกเพื่ออะไร แล้วจึงเข้าสู่ กระบวนการเตรียมการปลูกต่อไป

เลือกรูปแบบการปลูกบัว

ปลูกในภาชนะ เป็นการปลูกในพื้นที่จำกัด ต้องเลือกภาชนะปลูกบัวให้เหมาะสมกับพันธุ์บัวที่ต้องการปลูก

ปลูกในสระ เป็นการปลูกในพื้นที่ไม่จำกัด ต้องขุดสระหรือปลูกในแหล่งน้ำตามธรรมชาติ

เตรียมอุปกรณ์ปลูกและบำรุงรักษา

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ปลูก ได้แก่ อ่างดิน น้ำสะอาด ส่วนขยายพันธุ์ของบัว ปุ๋ยสำหรับบำรุงบัว ยากำจัดโรคและแมลง

เตรียมพันธุ์บัว

ควรเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่จะปลูก ถ้าปลูกเป็นงานอดิเรกให้เลือกบัวพันธุ์ที่ชอบ แต่ถ้าปลูกเป็นอาชีพต้องเลือกพันธุ์บัวที่ตลาดต้องการ

คำแนะนำในการปลูกบัว

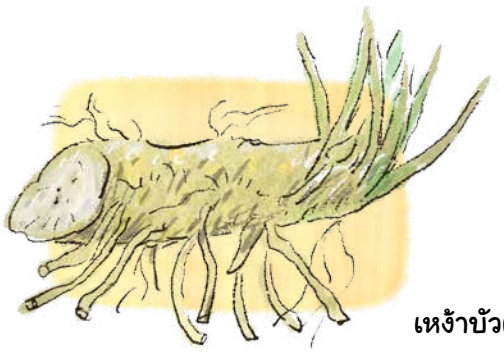
- ผู้ปลูกต้องมีความรู้เกี่ยวกับสายพันธุ์บัว วิธีปลูก การบำรุงดูแล ฯลฯ
- ควรใช้ดินเหนียวร่วนที่ไม่แข็งเกินไปหรือเละเป็นขี้เลน ค่าความเป็นกรดด่าง (pH) ระหว่าง 6.5-8
- ใช้น้ำสะอาดที่มีค่าความเป็นกรดด่าง (pH) ระหว่าง 6.5-8 สามารถใช้น้ำประปาได้
- บัวควรได้รับแสงแดดไม่ต่ำกว่าวันละ 5 ชั่วโมง เพราะแดดจะทำให้ต้นแข็งแรงและออกดอกได้ดี
- เลือกอ่างปลูกหรือพื้นที่ปลูกที่มีขนาดกว้างและลึกให้เหมาะสมกับพันธุ์บัวที่ต้องการปลูก
- ควรเลือกใช้ปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชที่ไม่เป็นอันตรายต่อไม้น้ำ
- ต้องหมั่นบำรุงดูแลและเอาใจใส่บัวที่ปลูกไว้อย่างสม่ำเสมอ

ส่วนขยายพันธุ์บัว

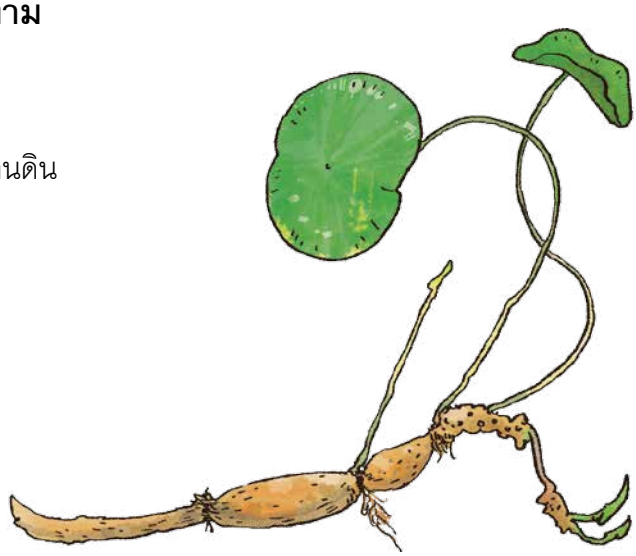
ก่อนจะลงมือปลูกบัว เรามาทำความรู้จักส่วนต่าง ๆ ของบัวที่จะนำมาขยายพันธุ์กันก่อน เพื่อให้ปลูกได้อย่างถูกวิธี บัวจะได้เติบโตสวยงาม

เหง้า

ส่วนขยายพันธุ์ที่เจริญเติบโตในแนวนอนเลื้อยขนานดิน บัวที่ใช้เหง้าขยายพันธุ์ คือ บัวฝรั่งและบัวหลวง

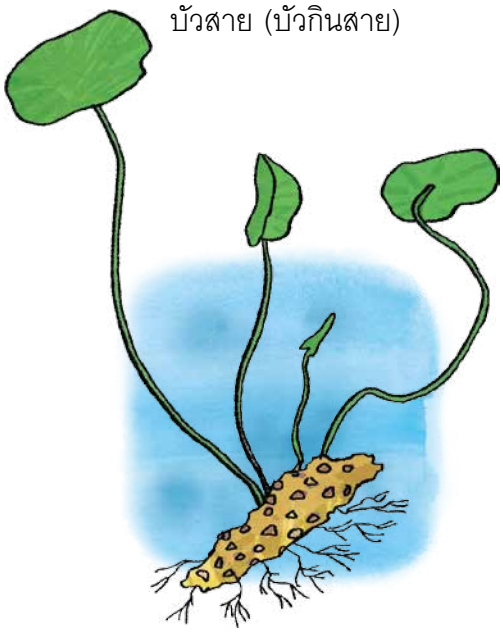
เหง้าบัวฝรั่ง

เหง้าบัวหลวง

หน่อ

ส่วนขยายพันธุ์ที่เจริญเติบโตในแนวดิ่งลึกลงไปใต้ดิน บัวที่ใช้หน่อขยายพันธุ์ คือ บัวผัน-เผื่อนและบัวสาย (บัวกินสาย)

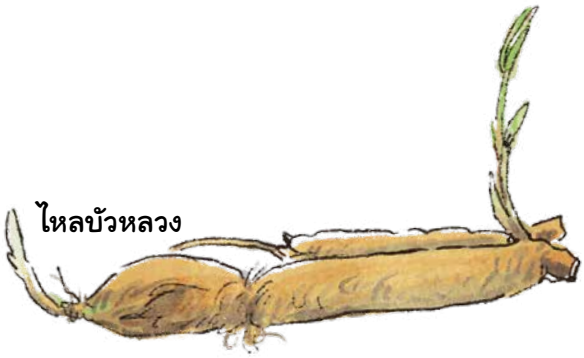
หัว

ส่วนขยายพันธุ์ที่เจริญเติบโตในแนวตั้ง ลักษณะค่อนข้างกลมและเกลี้ยง บัวที่ใช้หัวขยายพันธุ์ คือ บัวผัน-เผื่อนและบัวสาย (บัวกินสาย)

ไหล

ยอดเจริญที่แตกออกเป็นเส้นสีขาว ๆ คล้ายรากแต่ไม่ใช่ราก โดยแตกเป็นต้นอ่อนตามข้อ บัวที่ใช้ไหลขยายพันธุ์ คือ บัวสาย (บัวกินสาย) และบัวหลวง

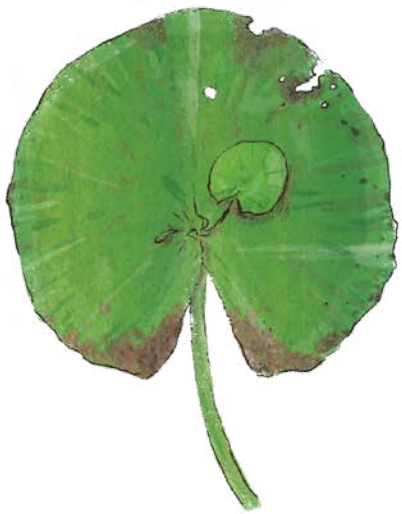

ต้นอ่อน

- **ต้นอ่อนที่แยกจากตาของเหง้าหรือหน่อ** ของแม่พันธุ์ มีในอุบลชาติทุกสายพันธุ์

- **ต้นอ่อนที่เกิดจากตากลางใบ** เกิดบริเวณกลางใบที่ต่อกับก้านขั้วใบ มีในอุบลชาติบางพันธุ์

เมล็ด

หากใช้เมล็ดเป็นส่วนขยายพันธุ์ บัวที่เติบโตจะกลายพันธุ์ ยกเว้นบัวกระด้งที่ต้องขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

การปลูกบัวกลุ่มปทุมชาติ

เราได้รู้จักส่วนขยายพันธุ์ของบัวกันไปแล้ว คราวนี้มาดูกันว่า บัวในกลุ่มปทุมชาติมีวิธีการปลูกอย่างไรบ้าง แต่ละวิธีนั้นง่ายนิดเดียว

การเตรียมดิน

ดินที่ใช้ปลูกบัวหลวงต้องมีลักษณะอ่อนตัวจนเกือบเหลวเป็นโคลน ก่อนนำดินมาปลูกจึงต้องเหยียบหรือขยำดินให้อ่อนตัวเสียก่อน

การเพาะเมล็ด

1. ใส่ดินหนาประมาณ 15 เซนติเมตร ปรับหน้าดินให้เรียบและแน่น เติมน้ำสูงจากผิวดิน 3-5 เซนติเมตร กดเมล็ดลงไปในดิน แล้วเติมน้ำสูงประมาณ 15 เซนติเมตร

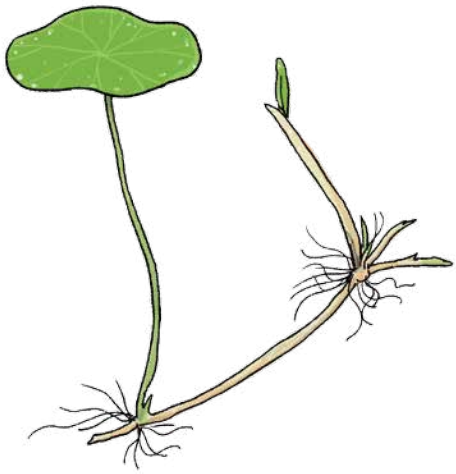

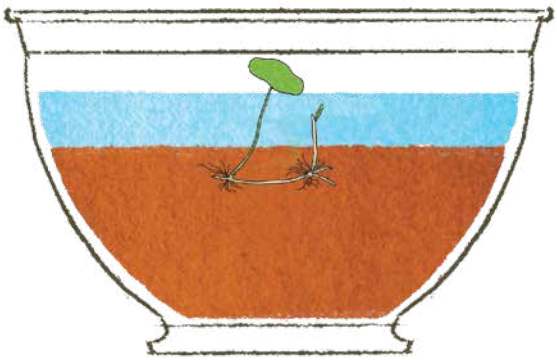

2. ย้ายอ่างไปไว้ในที่ที่มีแดดรำไร ประมาณ 1 เดือนจะงอกเป็นต้นอ่อน เมื่อต้นอ่อนมีใบ 2-3 ใบจึงแยกไปปลูกยังที่ที่ต้องการ

การปลูกจากไหล

1 ตัดไหลที่มีปลายยอดอ่อนติดมาด้วย ควรมีใบอ่อนตามข้ออย่างน้อย 2 ข้อ

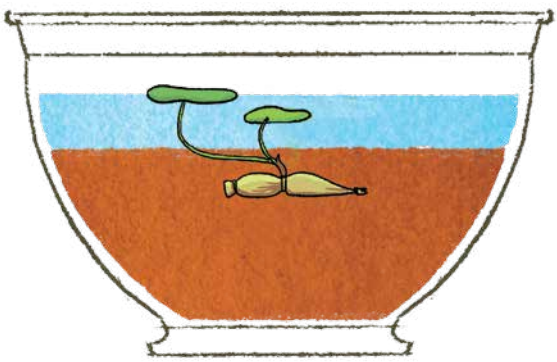

2 วางไหลตามแนวยาว แล้วกดข้อที่แตกรากให้ฝังลงไปในดินให้ส่วนปลายยอดอ่อนโผล่พ้นเหนือดินขึ้นมา แล้วปาดโคลนกลบเบา ๆ

การปลูกจากเหง้า

1 ตัดแยกเหง้าที่มีหน่อหรือต้นอ่อนยาว 5-8 เซนติเมตร ตัดรากที่ยาวเกินไปออก

2 ใส่ดินประมาณ 15 เซนติเมตร ฝังเหง้าลงดินลึก 3-5 เซนติเมตร แล้วเติมน้ำสูง 8-10 เซนติเมตร เมื่อต้นอ่อนผลิใบจึงย้ายไปปลูกยังที่ที่ต้องการ

ข้อควรระวัง!

อย่าให้ส่วนปลายยอดอ่อนที่กำลังเติบโตของเหง้าและไหลหัก เพราะส่วนนี้จะเจริญเติบโตต่อไป และอย่าให้ปลายยอดอ่อนจมดิน เพราะถ้าเป็นแผลจะเน่า ทำให้ทั้งไหลและเหง้าตายหมด

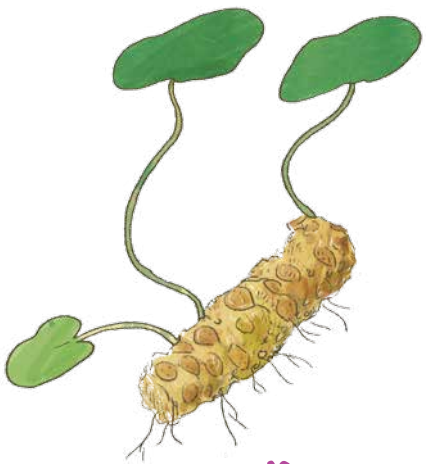

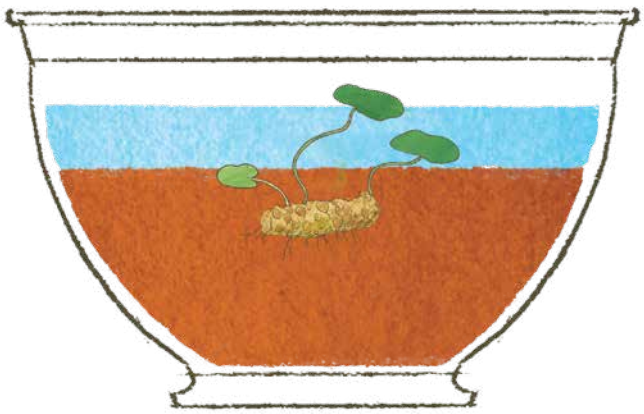
การปลูกบัวกลุ่มอุบลชาติ

บัวปลูกและขยายพันธุ์ได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับสายพันธุ์และชนิดของส่วนขยายพันธุ์บัวที่นำมาปลูก โดยบัวในกลุ่มอุบลชาติมีวิธีการปลูกที่นิยมใช้กันอยู่ 4 วิธี

การปลูกจากเหง้า

1 แยกเหง้ายาว 5-8 เซนติเมตร ที่มีใบอ่อน แล้วตัดรากเหลือประมาณ 15 เซนติเมตร

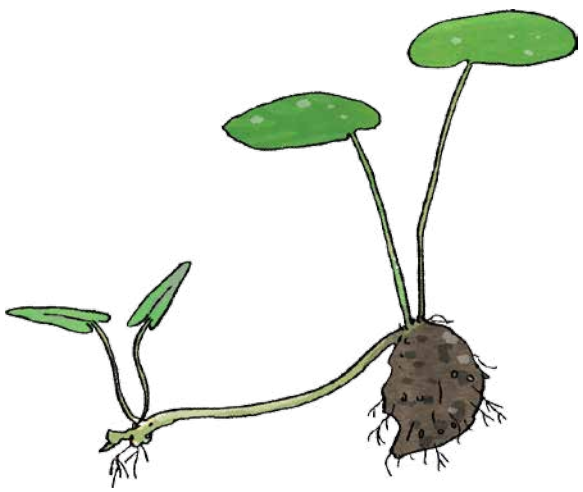

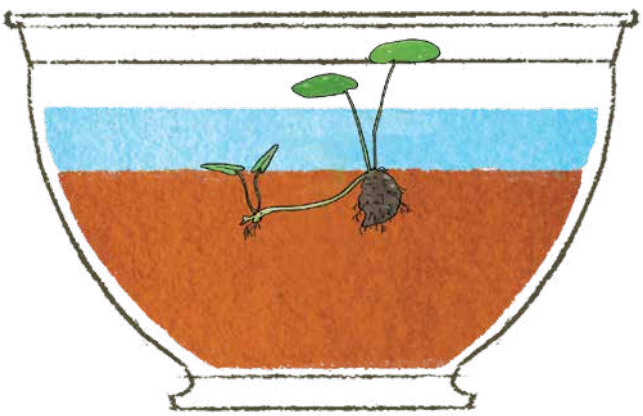

2 ใส่ดินหนาประมาณ 15 เซนติเมตร ฝังเหง้าลงดินลึก 3-5 เซนติเมตร แล้วเติมน้ำสูง 8-10 เซนติเมตร เมื่อต้นอ่อนผลิใบจึงย้ายไปปลูกยังที่ที่ต้องการ

การปลูกจากไหล

1 ตัดไหลที่มียอดเจริญของบัวติดมาด้วย ควรมีใบอ่อน 3-5 ใบ

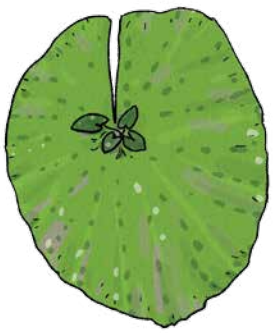

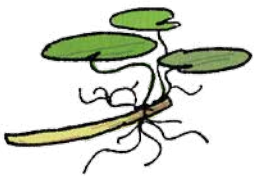

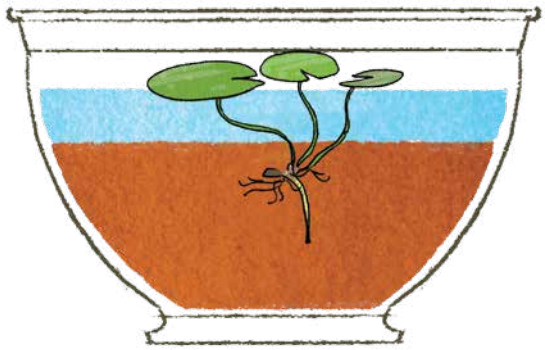
2 นำไหลบัวไปฝังดินลึก 3-5 เซนติเมตร ต้นอ่อนจะขึ้นจากตาและโตเป็นต้นใหม่

การปลูกจากต้นอ่อนที่เกิดจากตากลางใบ

1 ตัดใบบัวที่งอกต้นอ่อนขึ้นกลางใบให้เหลือก้านใบยาว 5-8 เซนติเมตร ลอยน้ำไว้จนแตกรากและเกิดต้นอ่อนที่มีใบขนาด 2-3 เซนติเมตร

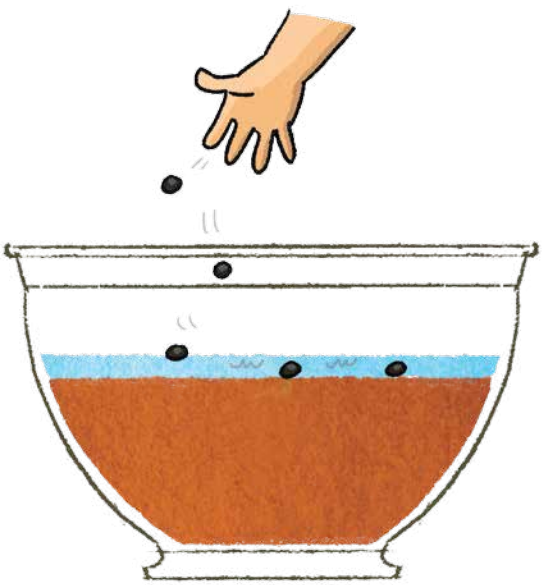

2 ใส่ดินหนาประมาณ 15 เซนติเมตร เสียบก้านใบลงดินให้ต้นอ่อนฝังใต้ดินเล็กน้อย เติมน้ำให้ใบของต้นอ่อนลอยอยู่ผิวน้ำ ประมาณ 2 สัปดาห์ ต้นอ่อนจะแตกรากยึดติดกับดินและเติบโตต่อไป

การเพาะเมล็ด

1 ใส่ดินหนาประมาณ 15 เซนติเมตร เติมน้ำสูงจากผิวดิน 3-5 เซนติเมตร โรยเมล็ดแล้วปล่อยให้จมลงใต้น้ำ สำหรับบัวกระด้งที่มีเมล็ดขนาดใหญ่ให้กดเมล็ดลงไปในดิน แล้วเติมน้ำสูงประมาณ 15 เซนติเมตร

2 ย้ายอ่างบัวไปไว้ในที่ที่มีแดดรำไร ประมาณ 1 เดือนจะเริ่มงอกเป็นต้นอ่อน เมื่อต้นอ่อนแข็งแรงมีใบ 2-3 ใบจึงแยกไปปลูกยังที่ที่ต้องการ

การปลูกบัวในอ่าง

มารู้จักวิธีปลูกบัวอย่างง่าย ๆ ในอ่างปูนหรืออ่างดินเผา อย่างละเอียดกันเถอะ

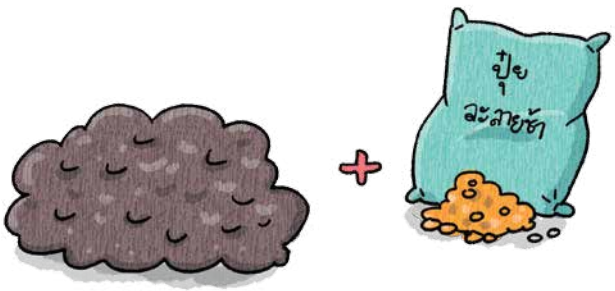
เตรียมดินปลูก

นำดินเหนียวที่ไม่มีซากพืชซากสัตว์ปนและมีความเหนียวพอดีเตรียมไว้ 2 แบบ คือ ดินเหนียวธรรมดาและดินเหนียวผสมสำหรับปลูกซึ่งมี 2 สูตรที่ผสมง่าย ๆ

สูตรผสมมูลสัตว์

ดิน 7 ส่วน : ปุ๋ยมูลสัตว์ 1 ส่วน

สูตรผสมปุ๋ย

ดินเหนียว 100 ส่วน : ปุ๋ยละลายช้า 1 ส่วน
(ใช้ปุ๋ยสูตรเสมอ ไม่น้อยกว่า 13-13-13)

ปลูกลงในอ่างโดยตรง

1. ใช้อ่างลึกและกว้างไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ใส่ดินผสมประมาณครึ่งอ่าง แล้วใช้ดินเหนียวธรรมดากลบทับไม่ต้องหนามากเพื่อป้องกันธาตุอาหารละลายน้ำ

2. นำส่วนขยายพันธุ์บัวลงปลูก เติมน้ำให้ใบลอยพอดี อย่าให้ใบจมน้ำ หมั่นคอยเติมน้ำให้เต็มอ่างบัวอยู่เสมอ

ปลูกลงกระถางแล้ววางไว้ในอ่าง

1 ใช้กระถางปลูกทรงสูงขนาด 25 เซนติเมตรขึ้นไป เฉพาะบัวฝรั่งควรใช้กระถางทรงเตี้ยขนาด 30 เซนติเมตรขึ้นไป

2 ใส่ดินเหนียวผสมประมาณ 2 ใน 3 ของกระถาง อย่าอัดดินแน่นเกินไป แล้วใช้ดินเหนียวธรรมดามาปิดทับหน้าถึงขอบกระถางปลูก

3 นำส่วนขยายพันธุ์บัวปลูกลงกระถางไปวางไว้ในอ่าง โดยให้น้ำในอ่างถึงผิวหน้าดินปลูกในกระถาง มีความลึกไม่น้อยกว่า 25 เซนติเมตรและควรให้ใบลอยเสมอผิวน้ำ

การปลูกบัวในสระหรือบ่อ

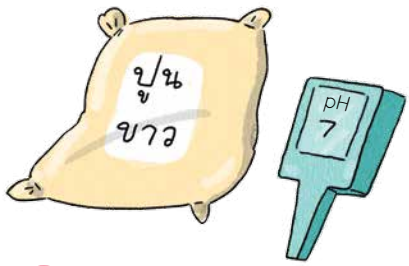

มาเรียนรู้วิธีการปลูกบัวในสระหรือบ่อเพื่อสร้างรายได้เป็นอาชีพเสริมกัน ขั้นตอนไม่ยุ่งยากแต่ต้องมีพื้นที่ที่เหมาะสม

ปลูกบัวในสระขนาดเล็ก

1 เลือกพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำ พื้นเรียบสม่ำเสมอ และเป็นดินเหนียว แล้วขุดสระหรือบ่อขนาดตามต้องการ ลึกประมาณ 60-100 เซนติเมตร

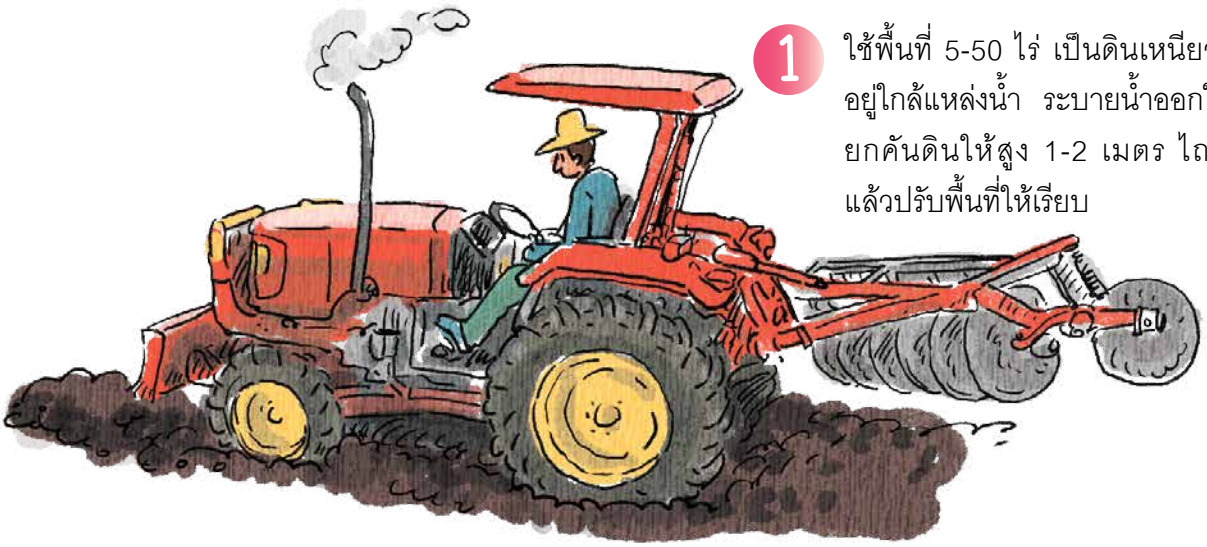

2 ตรวจคุณภาพของดิน ถ้าดินเปรี้ยวให้โรยปูนขาว หรือถ้าดินที่ขุดมีคราบขาวคล้ายเกลือ อาจเป็นดินเค็ม ให้ใช้การขังน้ำหรือใช้น้ำชะล้างดินเพื่อลดความเค็ม

3 เติมน้ำในสระให้สูง 30-45 เซนติเมตร นำบัวลงปลูกให้แต่ละต้นมีระยะห่างตามขนาดของพันธุ์บัว บัวขนาดเล็กห่าง 60-80 เซนติเมตร บัวขนาดกลางห่าง 100-150 เซนติเมตร บัวขนาดใหญ่ห่าง 2 เมตรขึ้นไป ถ้าเป็นบัวกระด้งควรห่างไม่น้อยกว่า 5 เมตร หลังจากปลูกประมาณ 1 สัปดาห์ค่อยเพิ่มระดับน้ำตามการเจริญเติบโตจนได้ระดับน้ำที่ต้องการ

ปลูกบัวในสระขนาดใหญ่หรือทำนาบัวหลวง

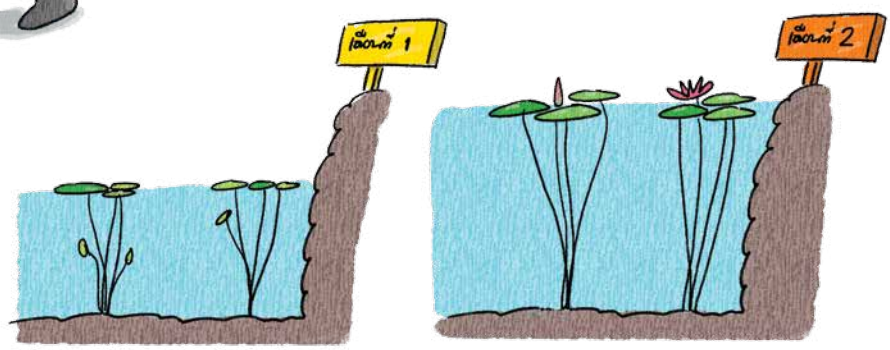
1 ใช้พื้นที่ 5-50 ไร่ เป็นดินเหนียว และอยู่ใกล้แหล่งน้ำ ระบายน้ำออกให้แห้ง ยกคันดินให้สูง 1-2 เมตร ไถพรวนแล้วปรับพื้นที่ให้เรียบ

2 โรยปูนขาว 5-10 กิโลกรัมต่อ 1 ไร่ในกรณีที่ดินมีความเป็นกรดสูง ตากดินไว้ 10 วัน ไถอีกครั้ง แล้วปรับปรุงดินโดยใส่ปุ๋ยอินทรีย์ไร่ละประมาณ 150 กิโลกรัม

3 ปล่อยน้ำเข้านาบัว แล้วปักดำส่วนขยายพันธุ์ ระยะห่าง 2 × 2 เมตร

4 ช่วงเดือนแรกควรให้น้ำสูง 30 เซนติเมตร เมื่อบัวแข็งแรงจึงเพิ่มน้ำเป็น 50-100 เซนติเมตร

ดูแลรักษาและบำรุงบัวให้เติบโต

เราต้องคอยดูแลบัวที่ปลูกให้ดี คอยสำรวจว่ามีแมลงศัตรูพืชหรือมีโรคต่าง ๆ เข้ามารบกวนหรือไม่ เพื่อให้บัวเจริญเติบโตได้อย่างสมบูรณ์

ป้องกันน้ำเสีย

เก็บใบแก่ ดอกโรย ซากต่าง ๆ ออกจากอ่าง แต่ถ้าน้ำเน่ามากต้องเปลี่ยนน้ำ

แก้ปัญหาอุณหภูมิร้อนจัด

บัวขนาดเล็กที่ปลูกในอ่างถ้าโดนแดดจนน้ำในอ่างร้อน ให้พรางแสงด้วยมุ้ง ตาข่ายสแลน หรือย้ายอ่างเข้าที่ร่ม

กำจัดสาหร่ายและตะไคร่น้ำ

ในอ่าง ใช้เกล็ดด่างทับทิมละลายน้ำในอ่างจนเป็นสีบานเย็น ทิ้งไว้ 2-3 วัน แล้วเติมน้ำใหม่ให้ล้นเพื่อไล่เศษตะไคร่ที่ตายออกไป

ในสระ ต้องขยันเก็บออก หรือใช้สารเคมีทางการเกษตรที่ไม่มีส่วนผสมของสารกำจัดวัชพืช

กำจัดคราบไขมัน

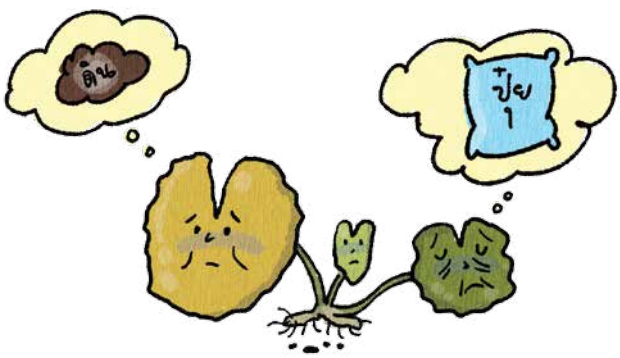
ถ้าปลูกในอ่าง ให้ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ซับคราบไขมันบนผิวน้ำ หรือเติมน้ำให้ล้นเพื่อดันคราบไขมันออกไป

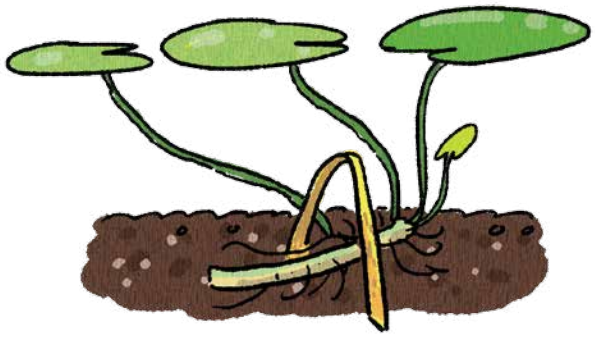

ขาดธาตุอาหารหรือขาดดิน

ขาดธาตุอาหาร ใบจะเล็กลง เป็นสีเหลืองและแก่เร็ว ควรรีบให้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มธาตุอาหาร

ขาดดิน เกิดกับบัวที่ปลูกในภาชนะขนาดเล็ก รากจะเติบโตจนเต็มภาชนะปลูกจนไม่มีดินเหลือ ให้รื้อแล้วปลูกใหม่

ป้องกันต้นและรากลอย

พบในบัวที่ปลูกใหม่ รากยังยึดกับดินไม่ดี ป้องกันโดยหักไม้พับเป็นตัววี เสียบคร่อมยึดต้นไว้กับดินประมาณ 2 สัปดาห์แล้วดึงออก หากเกิดกับบัวที่ปลูกนาน อาจเป็นเพราะเหง้าและหน่อโตจนดันก้นกระถางจนพ้นดิน แก้ไขโดยรื้อและตัดเหง้าให้สั้นลงแล้วปลูกใหม่

อย่าให้บัวอดอาหาร

บัวในพื้นที่จำกัดมักได้รับธาตุอาหารไม่เพียงพอ ต้องใส่ปุ๋ยประมาณเดือนละครั้ง และควรเป็นปุ๋ยก้อนที่ใช้กับบัวโดยเฉพาะ หรือใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณ 1-2 ช้อนชา ห่อด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์หรือดินเหนียว กดฝังลงในดิน

โรคและแมลงศัตรูของบัว

โรคและแมลงที่รบกวนการเจริญเติบโตของบัวมีหลายชนิด ต้องใส่ใจดูแลบัวที่ปลูกไว้อย่างดี หมั่นสำรวจและป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู เพื่อจะได้รับมืออย่างทันท่วงที

โรคสำคัญในกอบัว

โรคใบจุด เกิดจากเชื้อรา ระบาดมากในฤดูฝนเพราะมีความชื้นสูง มักเกิดกับใบบัวแก่ ใบเป็นจุดกลมสีเหลือง เมื่อแผลขยายจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล กลางแผลแห้ง

โรคเน่า เกิดจากดินที่ใช้ปลูกมีมูลสัตว์ที่ยังเน่าเปื่อยไม่หมด หัวบัว เหง้าบัว หรือโคนต้นบัวจะนิ่มเละ ต้นแคระแกร็น และตายในที่สุด

การกำจัดโรคและแมลงศัตรู

- รีบตัดส่วนที่เน่าทิ้ง เปลี่ยนดินปลูกใหม่ เก็บต้นและดินบริเวณที่เป็นโรคทำลายทิ้ง
- ให้จับปลา ลูกอ๊อด กบ เขียด คางคกและปู ออกจากสระให้หมด
- ถ้าพบหอยในอ่างให้จับออก หรือใช้จุนสีละลายน้ำ 1 มิลลิลิตร ต่อน้ำในภาชนะปลูก 8-10 ลิตร ถ้ามีปลาเลี้ยงในอ่างควรใช้สารกำจัดหอยที่ใช้ในนาข้าวกำจัด
- เพลี้ยเกาะเอาน้ำฉีดไล่แรงๆ และเก็บใบที่มีเพลี้ยไปทำลาย
- หนอนชอนใบ หนอนพับใบให้จับออก ถ้าระบาดมากต้องฉีดพ่นด้วยสารกำจัดแมลงเสริมอีกทาง

สัตว์อันตรายและแมลงร้ายในกอบัว

หนอนกระทู้ กัดแทะกินผิวหน้าของใบจนเสียหาย

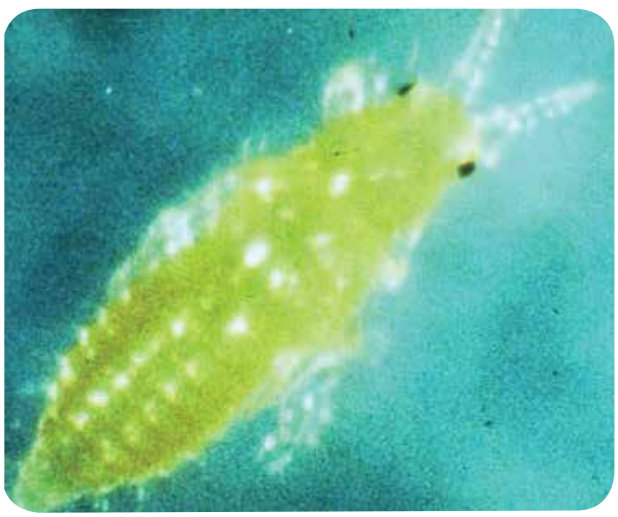
หอย ดูดกินน้ำเลี้ยงที่ก้านบัวและใต้ใบจนใบช้ำ เกิดแผล ทำให้ก้านและใบเน่าเป็นโรคใบจุด

หนอนพับใบ ตัวอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบ พอโตจะกัดใบเป็นแผ่นพับ ทำเป็นที่ฟักตัวเป็นผีเสื้อ

เพลี้ยไฟ เกิดกับบัวที่ยังอ่อน ใบหงิกไม่คลี่ หลังใบมีรอยช้ำสีชมพูเรื่อ ๆ ต่อมาจะแห้งและดำ ดอกตูมเหี่ยวเป็นสีดำ ก้านดอกแห้งเป็นสีน้ำตาลและหักง่าย

เพลี้ยอ่อน ดูดน้ำเลี้ยงที่โคนก้านดอก ก้านใบ และใบอ่อนจนไหม้ ดอกตูมและใบเล็ก กลายเป็นสีเหลืองซีดและแห้งตาย

ยามเมื่อบัวเริ่มผลิดอก

บัวแต่ละชนิดมีระยะเวลาการออกดอกและบานแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการปลูกว่านำส่วนขยายพันธุ์ส่วนใดมาปลูก

ระยะเวลาออกดอก

บัวที่ปลูกด้วย**วิธีแยกหน่อ แยกไหล** หรือ**ปลูกด้วยต้นอ่อน** ประมาณ 2 เดือนก็เริ่มผลิดอก แต่บัวที่ปลูกด้วย**วิธีเพาะเมล็ด** จะใช้เวลาประมาณ 3 เดือนหรือมากกว่านั้น

ช่วงเวลาที่ดอกบาน

บัวหลวง บานระหว่าง 04.00–13.00 น.
บัวฝรั่ง บานระหว่าง 06.00–14.00 น.
บัวผัน-เผื่อน บานกลางวัน 09.00–16.00 น.
บัวสาย บานกลางคืน 19.00–10.00 น. ของวันรุ่งขึ้น

ลักษณะการออกดอก

นาบัวหลวง
ดอกก็สวยงาม
ไม่แพ้กัน

บัวอุบลชาติและบัวปทุมชาติมีลักษณะการออกดอกเหมือนกัน โดยแบ่งเป็น 2 แบบคือ

ทยอยออก ออกดอกแบบไล่ตามกัน คือ บัวดอกที่ 2 จะออกตามบัวดอกที่ 1 ดอกที่ 3 จะออกตามดอกที่ 2

ออกดอกเป็นชุด ออกดอกแต่ละครั้งจะเป็นรุ่น ๆ ไป อาจออกมาพร้อมกันทีละ 2 ดอก เว้นไประยะหนึ่งก็จะออกดอกชุดใหม่

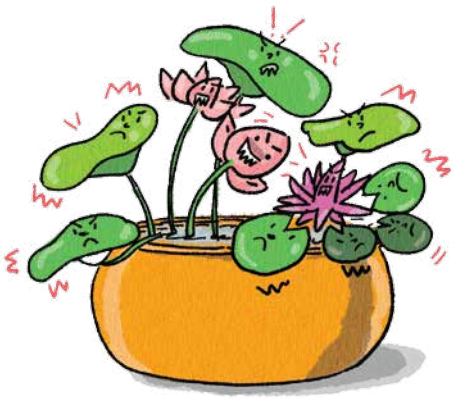
ฝักบัวปทุมชาติ
จะอยู่เหนือน้ำ เมื่อแก่จะมีรูพรุน
คล้ายฟองน้ำ มีเมล็ดอยู่ในฝัก
เมล็ดเป็นที่นิยมบริโภคมาก
ใช้เป็นอาหารและเป็นยาสมุนไพร
ได้ด้วย

บัวปทุมชาติ
อายุการบาน 3-4 วัน

ข้อควรรู้เพิ่มเติมในการปลูกบัว

น้ำกร่อยหรือน้ำบาดาลไม่ควรนำมาใช้ปลูกบัว หากต้องใช้ให้ปรับสภาพน้ำให้เป็นกลางก่อน

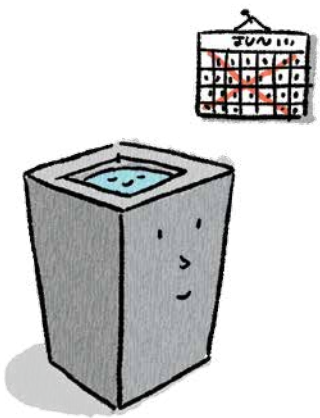
อย่าปลูกบัวหลายพันธุ์ในกระถางปลูกเดียวกัน เพราะต้นจากพันธุ์ที่แข็งแรงจะเบียดต้นที่อ่อนแอจนตายในที่สุด

บัวฝรั่ง บัวหลวง เจริญเติบโตตามแนวนอน ถ้าเหง้าหรือหน่อชนภาชนะ บัวจะหยุดเติบโต

อย่าปลูกบัวหลวงร่วมกับบัวชนิดอื่น เพราะบัวหลวงมีรากแผ่ไปทั่วและใบดกหนา จะทำให้บัวชนิดอื่นได้รับอาหารและแสงแดดไม่เพียงพอ

กระถางหรืออ่างที่ทำใหม่จากซีเมนต์มีผลทำให้น้ำเป็นด่าง ต้องแช่น้ำทิ้งไว้อย่างน้อย 1 เดือนเพื่อปรับสภาพน้ำให้เป็นกลาง

หากไม่จำเป็นอย่าถ่ายน้ำบัว เพราะจะเป็นการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมของบัว ถ้าจำเป็นให้ถ่ายออกแค่ครึ่งหนึ่งเพื่อให้บัวได้ปรับสภาพ

ปฏิทินการปลูกบัวหลวง

การปลูกและเก็บเกี่ยวบัวหลวงช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม เรียกว่า “บัวปี” หลังจากนั้นเกษตรกรจะตัดก้าน ใบ และดอกใต้น้ำ เพื่อให้บัวเติบโตขึ้นใหม่และเก็บผลผลิตรอบต่อไป เรียกบัวรอบนี้ว่า “บัวน้ำค้าง” โดยจะเก็บเกี่ยวผลผลิตช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน

ระยะที่ 1 ปลูก–เริ่มตั้งตัว (1 เดือน)

เดือนมกราคม
เริ่มปลูกบัว
คอยดูแลเอาใจใส่
ให้บัวตั้งตัวได้แข็งแรง

ระยะที่ 2 เติบโต–เริ่มให้ผลผลิต (1 เดือน)

เดือนกุมภาพันธ์ บัวที่ปลูกไว้
ได้รับการดูแลอย่างดี
มีการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์
และเริ่มออกดอก

ระยะที่ 3 ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต (3 เดือน)

เดือนมีนาคม–พฤษภาคม บัวจะออกดอกสวยงาม เก็บเกี่ยวผลผลิตได้ 3 แบบ

ดอกบัว
นำไปบูชาพระ
และขายได้

ฝักบัวที่ติด
เมล็ดอ่อนนำมากิน
และขายได้

ฝักบัวแก่จัด
เก็บเกี่ยวเอาเมล็ดไว้
เพื่อขยายพันธุ์
และขายได้

บัวกลุ่มอุบลชาติ
ปลูกได้ทั้งปี
ไม่สามารถกำหนด
เป็นปฏิทินได้

ต้มจืดรากบัวกระดูกหมู

บัวเป็นพืชสารพัดประโยชน์ นอกจากใช้ดอกบูชาพระ และปลูกเพื่อตกแต่งสถานที่ให้สวยงามแล้ว รากยังนำมาปรุงอาหารได้ มาลองทำต้มจืดรากบัวกระดูกหมู รับรองจะติดใจ

ส่วนผสมและเครื่องปรุง

- กระดูกหมูอ่อน หั่นเป็นท่อน 300 กรัม

- เห็ดหอมแช่น้ำ 4 ดอก

- รากบัวหั่นแว่นหนา 0.5 เซนติเมตร 300 กรัม

- น้ำเปล่า 5 ถ้วยตวง

- เม็ดเก๋ากี้ 1 ช้อนโต๊ะ

- ผักชีซอย สำหรับโรยหน้า

- พริกไทยเม็ด 1 ช้อนชา

- น้ำตาลทราย $\frac{1}{2}$ ช้อนชา

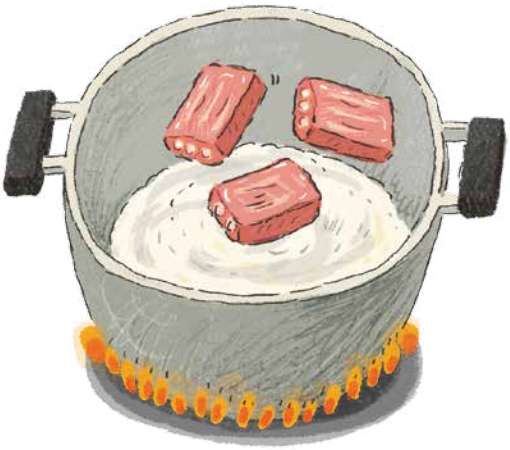
- เกลือป่น $\frac{1}{2}$ ช้อนชา

- ซีอิ๊วขาว $1\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

1 ตั้งหม้อต้มน้ำ พอเดือดใส่กระดูกหมูอ่อนลงไป ลดไฟลงแล้วต้มต่อจนเปื่อย ระหว่างต้มหมั่นช้อนฟองเพื่อให้น้ำซุปใส

2 บุบพริกไทยเม็ดใส่ลงในหม้อ ตามด้วยรากบัว เม็ดเก๋ากี้ และเห็ดหอมที่เตรียมไว้ จากนั้นปรุงรสด้วยเกลือป่น น้ำตาลทราย ซีอิ๊วขาว

3 ต้มต่อด้วยไฟอ่อนจนกระดูกหมูเปื่อยนุ่มและรากบัวสุก ชิมรสชาติ หากเค็มเกินไปหรือน้ำแห้งเกินไป ก็เติมน้ำเพิ่มได้อีกตามชอบ

4 ตักใส่ชาม โรยหน้าด้วยผักชีซอย พร้อมเสิร์ฟรับประทานกับข้าวสวยร้อนๆ

ต้มกะทิสายบัวใส่ปลาทู

เมนูอาหารไทยแสนอร่อย ต้มกะทิสายบัวใส่ปลาทู ที่เมื่อดูจากรูปแล้วหลายคนอาจคิดว่ามีขั้นตอนการทำที่ยุ่งยาก แต่จริงๆ แล้วทำได้ง่ายนิดเดียว

ส่วนผสมและเครื่องปรุง

- ปลาทูนึ่ง แกะเอาแต่เนื้อ 3 ตัว

- กะปิ $\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ

- พริกไทยเม็ด 1 ช้อนโต๊ะ

- สายบัว 300 กรัม

- น้ำมะขามเปียก 2-3 ช้อนโต๊ะ

- หางกะทิ $1\frac{1}{2}$ ถ้วย

- หัวกะทิ 1 ถ้วย

- น้ำตาลปี๊บ $\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ

- หอมแดง 3-5 หัว

- น้ำปลา $\frac{1}{2}$ ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

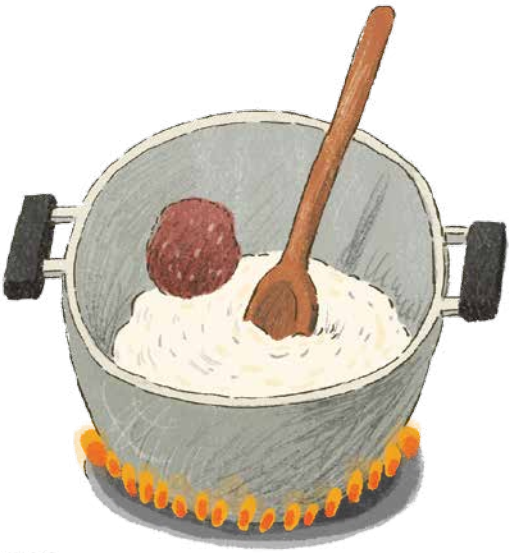
1. โขลกหอมแดง พริกไทยเม็ด และกะปิให้ละเอียด

2. ลอกเปลือกสายบัวออกให้หมด หั่นเป็นท่อนยาวประมาณพอคำ

3 ต้มหางกะทิพอเดือดอย่าให้แตกมัน ใส่พริกแกงที่ตำเอาไว้ลงไปแล้วรอให้เดือด

4 ใส่สายบัว ปรุงรสด้วยน้ำมะขามเปียก น้ำปลา น้ำตาลปี๊บ แล้วใส่ปลาทูและหัวกะทิลงไป ห้ามคนเพราะปลาทูจะเละ ปล่อยให้เดือดแล้วยกลงตักเสิร์ฟได้

วุ้นในรากบัว

หลังจากได้ลองทำอาหารคาวกันไปแล้ว คราวนี้เรามาลองทำอาหารหวานกันบ้าง วุ้นในรากบัวทำไม่ยาก ไปลงมือทำกันเลย

ส่วนผสมรากบัวเชื่อม

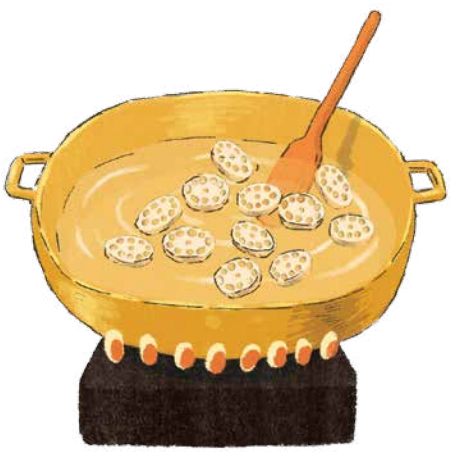
- รากบัวหั่นแว่นหนา $\frac{1}{2}$ เซนติเมตร 15 แว่น
- น้ำเปล่า 1 ถ้วยตวง
- น้ำตาลทราย $\frac{3}{4}$ ถ้วยตวง

วิธีทำรากบัวเชื่อม

1 นำน้ำตาลทราย น้ำเปล่า ใส่กระทะทองเหลือง ตั้งไฟให้เดือด

2 ใส่รากบัวลงไปต้มประมาณ 20 นาทีจนรากบัวสุก ยกลง ตักรากบัวต้มขึ้นพักให้สะเด็ดน้ำ เพื่อรอเติมส่วนผสมวุ้นต่อไป

ส่วนผสมวุ้น

- ผงวุ้น 1 ช้อนโต๊ะ

- สีผสมอาหารสีชมพู

- น้ำลอยดอกมะลิ 3 ถ้วยตวง

- น้ำตาลทราย 1 ถ้วยตวง

วิธีทำวุ้น

1. ใส่ผงวุ้น น้ำลอยดอกมะลิลงในกระทะทองเหลือง ยกขึ้นตั้งไฟ คนให้วุ้นละลายและไม่ติดกระทะ ใส่น้ำตาลทราย คนจนน้ำตาลทรายละลาย ยกลงกรองด้วยผ้าขาวบาง

2. นำวุ้นที่กรองแล้วตั้งไฟ เคี่ยวอีกครั้งให้พอข้น จากนั้นหยดสีผสมอาหารลงไป คนให้เข้ากัน

3. นำวุ้นที่เคี่ยวไว้ตักหยอดตามช่องของรากบัวให้เต็ม นำไปแช่เย็นให้วุ้นแข็งตัว ก็รับประทานได้

พานดอกบัวทรงกลม

สิ่งที่ขาดไม่ได้ในงานพิธีทางศาสนาพุทธคือดอกไม้ที่ใช้บูชาพระ โดยรูปแบบที่คุ้นเคยคือการจัดเป็นช่อเสียบแจกัน แต่คราวนี้เราลองมาจัดเป็นพานพุ่มกันดูบ้างดีกว่า

วัสดุอุปกรณ์

วิธีทำ

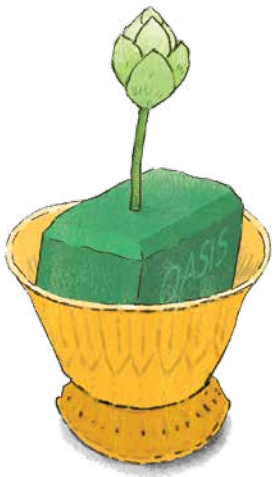
1 เด็ดกลีบดอกบัวที่ช้ำออก แล้วพับกลีบดอกตามวิธีที่เราถนัด เสร็จแล้วพรมน้ำให้ชุ่ม

2 ตัดโอเอซิสที่แช่น้ำจนชุ่มเป็นก้อนสี่เหลี่ยม โดยให้ความสูงของโอเอซิสโผล่ขึ้นมาจากพานประมาณ 1 นิ้ว

3 นำดอกบัวที่ตูมที่สุดมาตัดก้านให้เหลือความยาวประมาณ 1 เท่าครึ่งของความกว้างของปากพาน แล้วเสียบตรงกลางก้อนโอเอซิส

4 นำดอกบัวอีก 4 ดอกมาเสียบด้านซ้ายและขวาของดอกแรก ให้สูงประมาณก้านคอดอกแรกหรือต่ำกว่าดอกแรกเล็กน้อย โดยปักในลักษณะเฉียงออกจนครบทั้ง 4 ดอก

5 นำใบพุดมาตัดเป็นก้าน แล้วปักลงตามช่องว่างรอบดอกบัว จนมองไม่เห็นก้อนโอเอซิสข้างล่าง และถ้ามีใบเล็บครุฑก็นำมาเสียบแซมสลับกันได้

6 นำดอกสแตทิซีสีม่วงและดอกคัตเตอร์มาตัดกิ่งให้สั้นลง (ต่ำกว่าความสูงของดอกบัวเล็กน้อย) แล้วเสียบแซมรอบดอกบัว จะช่วยเพิ่มความสวยงามแก่พานบัวมากขึ้น เสร็จแล้วพรมน้ำอีกครั้ง

คุณประโยชน์จากบัวหลวง

บัวมีสรรพคุณทางยา ทุกส่วนของบัวนำมาใช้บรรเทาและรักษาโรคได้หลายโรคตั้งแต่โบราณ มาดูกันว่าส่วนไหนของบัวใช้รักษาอาการเจ็บป่วยได้บ้าง

สรรพคุณทางสมุนไพรของบัวหลวง

ดอกบัว ดอกบัวขาวสดต้มน้ำดื่ม แก้อาการใจสั่นและอ่อนเพลีย ช่วยบำรุงกำลัง บำรุงครรภ์ ช่วยให้คลอดบุตรง่าย แก้ไข้รากสาดไข้ตัวร้อน

เกสรบัว ตากแดดชงกับน้ำร้อนใช้ปรุงเป็นยาหอมบำรุงหัวใจ บำรุงประสาท แก้ไข้รากสาด ขับเสมหะ แก้อ่อนเพลีย แก้คลื่นเหียน ใช้เป็นยาบำรุงครรภ์

ดีบัว ใช้เป็นส่วนผสมของยาโบราณ มีฤทธิ์ขยายหลอดเลือดหัวใจ และแก้กระหายน้ำ

รากบัว ไหลหรือเหง้า ช่วยบำรุงกำลัง แก้ร้อนในกระหายน้ำ แก้อ่อนเพลีย ขับเสมหะ แก้ดีพิการ แก้อาเจียนและแก้ท้องร่วง

เมล็ดบัวสด ช่วยบำรุงกำลังทำให้กระชุ่มกระชวย แก้ร้อนในกระหายน้ำ ช่วยบำรุงโลหิต ป้องกันอาการวิงเวียน หน้ามืด

สารอาหารจากเมล็ดบัวแห้ง

ในเมล็ดบัวแห้ง 100 กรัมให้พลังงานทั้งหมด 332 กิโลแคลอรี ประกอบด้วยสารอาหารต่าง ๆ ดังนี้

• **คาร์โบไฮเดรต**	64.5	**กรัม**	• **แมงกานีส**	2.3	**มิลลิกรัม**
• **โปรตีน**	15.4	**กรัม**	• **วิตามินเอ**	50	**ไอยู**
• **แคลเซียม**	163	**มิลลิกรัม**	• **วิตามินบี 1**	0.6	**มิลลิกรัม**
• **ธาตุเหล็ก**	3.5	**มิลลิกรัม**	• **วิตามินบี 2**	0.2	**มิลลิกรัม**
• **แมกนีเซียม**	210	**มิลลิกรัม**	• **วิตามินบี 3**	1.6	**มิลลิกรัม**
• **ฟอสฟอรัส**	626	**มิลลิกรัม**	• **วิตามินบี 6**	0.6	**มิลลิกรัม**
• **โพแทสเซียม**	1,368	**มิลลิกรัม**	• **โฟเลต**	104	**ไมโครกรัม**
• **โซเดียม**	5	**มิลลิกรัม**			

สมุนไพรแผนโบราณ

คนไทยสมัยก่อนจะจัดสมุนไพรมาปรุงเป็นยารักษาโรค โดยเรียกกันว่า **“พิกัดยา”** เพื่อให้ง่ายต่อการเรียกชื่อยาในแต่ละสูตร พิกัดยาที่มีบัวเป็นส่วนประกอบ ได้แก่ **พิกัดบัวทั้งห้า** คือ **บัวสัตตบุษย์ บัวสัตตบรรณ บัวลินจง บัวจงกลนี** และ**บัวนิลุบล** พิกัดยาสูตรนี้มีรสฝาด หอมเย็น สรรพคุณคือบำรุงหัวใจ ช่วยชูกำลัง แก้อาการวิงเวียน คลื่นไส้ แก้ท้องร่วง และแก้ไข้รากสาด

บัว...ดอกไม้แห่งพระพุทธศาสนา

ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า พุทธศาสนิกชนนิยมนำดอกบัวไปถวายพระ เพื่อระลึกถึงพระพุทธองค์ สีของดอกบัวมีความหมายแตกต่างกัน สีขาวหมายถึงใจบริสุทธิ์ สีชมพูหมายถึงความเบิกบานใจ รู้ตื่น รู้แจ้งในธรรม

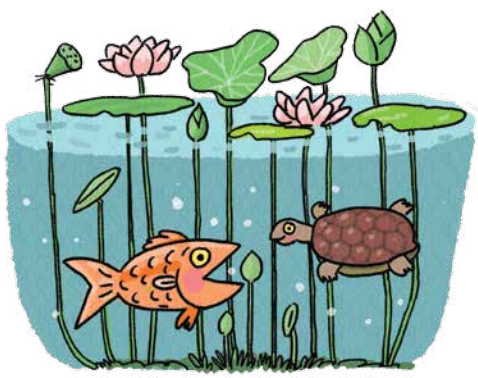
ดอกบัวกับพุทธประวัติ

บัวมีมาแต่ครั้งพุทธกาล เมื่อเราศึกษาพุทธประวัติจะพบว่า มีเรื่องราวของบัวมาเกี่ยวข้องอยู่หลายตอน เป็นต้นว่า

เมื่อครั้งประสูติเจ้าชายสิทธัตถะทรงดำเนินได้ 7 ก้าว โดยมีดอกบัวทิพย์ 7 ดอกมารองรับพระบาท

เมื่อครั้งพระสิทธัตถะกุมารเจริญพระชนมายุได้ 7 พรรษา พระราชบิดาโปรดให้ขุดสระโบกขรณี 3 สระ ปลูกบัวหลวงสระหนึ่ง ปลูกปุณฑริกสระหนึ่ง ปลูกบัวขาบสระหนึ่ง จัดให้มีเรือพายพร้อมสรรพ เพื่อให้พระกุมารและบริวารน้อย ๆ ทรงเล่นเป็นที่สำราญพระทัย

เมื่อครั้งพระโพธิสัตว์ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ทรงพิจารณาเปรียบหมู่เวไนยสัตว์ว่าเสมือนดั่งบัว 3 เหล่า คือ บัวพ้นน้ำ บัวเสมอน้ำ และบัวใต้น้ำ จึงไม่ทรงท้อพระทัยในการประกาศพระธรรมคำสอน

บรรณานุกรม

“ข้อมูลวิชาการเรื่องการปลูกบัว.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.lotus.rmutt.ac.th/?p=466 (สืบค้น 25/07/2558)

“ความรู้เรื่องบัว.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://th.wikipedia.org/wiki/สกุลบัวหลวง (สืบค้น 15/07/2558)

คุณา นนทพัฒน์. **การปลูกบัวประดับ**. กรุงเทพฯ: พี พี เวิลด์ มีเดีย, 2546.

ธรรมนิเทศทวยหาญ, พระ. **บัวเบญจพรรณ**. 2474.

“ประโยชน์ของดอกบัว.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://pattize.wordpress.com/พิพิธภัณฑ์บัว/ประโยชน์ของดอกบัว... (สืบค้น 03/08/2558)

“ประโยชน์ทางยาของดอกบัว.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.abhaiherb.com/ห้องสมุด/สมุนไพรน่ารู้... (สืบค้น 05/08/2558)

“ประวัติความเป็นมาของบัว.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://thipsuda.wordpress.com/ความรู้เกี่ยวกับบัว/ประวัติ... (สืบค้น 30/07/2558)

ปริมลาภ (วสุวัต) - คมกฤช ชูเกียรติมั่น และเสริมลาภ วสุวัต, **บัว สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม 13**. กรุงเทพฯ: ด่านสุธาการพิมพ์, 2552.

ภราดา อำนวย ปิ่นรัตน์. **ดอกไม้ในวรรณคดี**. กรุงเทพฯ: วีรธรรม, 2522.

มัธยา รักษาสัตย์. **สืบธรรมจากอินเดีย**. นนทบุรี: นิติธรรมการพิมพ์, 2553.

มุกดา สุขสวัสดิ์. **วัสดุปลูกไม้ดอกไม้ประดับ**. กรุงเทพฯ: บ้านและสวน, ตุลาคม 2547.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2554.

วรนุช ละอองศรี และสันติ วัฒฐานะ. **บัวในประเทศไทย**. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, 2553.

“วิธีการปลูกดอกบัว.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://suksusee.wordpress.com/วิธีการปลูกดอกบัว/... (สืบค้น 15/07/2558)

เศรษฐมันตร์ กาญจนกุล. **ร้อยพรรณพฤกษา บัว 1**. กรุงเทพฯ: เศรษฐศิลป์, 2551.

เสริมลาภ วสุวัต. **บัวประดับในประเทศไทย เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุคส์, ธันวาคม 2548.

เสริมลาภ วสุวัต. **บัวประดับในประเทศไทย เล่ม 2**. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุคส์, มิถุนายน 2549.

“อาหารที่ทำจากบัว.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://grutaguu.wordpress.com/รู้จักกับบัว/7-อาหารที่ทำจากบัว... (สืบค้น 05/08/2558)

Kasin Suvatabandhu. “On The Nymphaea Of Thailand.” **The Natural History Bulletin of the Siam Society**. 1985, Vol.17 (December). pp 9-22.

แหล่งเรียนรู้เรื่องบัว

• **ปางอุบล** เลขที่ 25 ซ.ติวานนท์ 46 ถ.ติวานนท์ ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0-2952-4243 และ 09-1295-6545 อีเมล pangubon@yahoo.com

• **พิพิธภัณฑ์บัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี**
เลขที่ 39 หมู่ 1 ถ.รังสิต-นครนายก ต.คลองหก อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12110 โทรศัพท์ 0-2549-3043

• **ลานบัว สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ** ถ.กำแพงเพชร 2 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

• **อุทยานบัวหนองหารเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ**
จ.สกลนคร เลขที่ 59 หมู่ 1 ต.เชียงเครือ อ.เมือง จ.สกลนคร 47000 โทรศัพท์ 0-4272-5000

• **สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์** เลขที่ 100 หมู่ 9 ต.แม่แรม อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ 50180
โทรศัพท์ 0-5384-1234, 0-5384-1025

• **ธนาคารพันธุกรรมบัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ** จ.ชลบุรี
เลขที่ 43 หมู่ 6 ต.บางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี 20110 โทรศัพท์ 0-3835-8201-07

อนุเคราะห์ภาพถ่าย

• รศ.โกศล เจริญสม (หน้า 35: หนอนพับใบ, เพลี้ยไฟ, เพลี้ยอ่อน)

• ปางอุบล (หน้า 9-11: เหง้า, ฝัก และเหง้าหรือหัว, หน้า 16-19: บัวสัตตบงกช หรือบัวฉัตรแดง, บัวผัน-เผื่อน, บัวฝรั่ง, บัวสายสีชมพูหรือบัวลินจง, บัวจงกลนี, หน้า 34-35: โรคใบจุด, โรคเน่า, หนอนกระทู้)

• กนกกาญจน์ เวชกรรม (หน้า 40: ต้มจืดรากบัวกระดูกหมู)

• ชัชชญา เพชรเวศน์ (หน้า 46: พานดอกบัวทรงกลม)

• www.istockphoto.com (หน้า 16: บัวปทุมหรือบัวแหลมแดง, บัวบุณฑริก ปุณฑริก หรือบัวแหลมขาว, บัวสัตตบุษย์ หรือบัวฉัตรขาว, หน้า 18: บัวสายสีแดงหรือบัวสัตตบรรณ, บัวสายสีขาวหรือบัวเศวตอุบล, นิมเฟีย ไจแกนเตีย, หน้า 19: บัววิกตอเรียหรือบัวกระด้ง, หน้า 43: ต้มกะทิสายบัวใส่ปลาทู, หน้า 48-49: ดอกบัว, เกสรบัว, ดีบัว, รากบัว ใหลหรือเหง้า, เมล็ดบัวสด, เมล็ดบัวแห้ง)

ขอขอบคุณ

• สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ • กรมวิชาการเกษตร
• ปางอุบล • พิพิธภัณฑ์บัว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
• เมทนี สุคนธรักษ์ • ดร.โชคชัย เอกทัศนาวรรณ • ฤทัย จงสฤษดิ์
• รศ.โกศล เจริญสม • น.ต.หญิง ปริมลาภ (วสุวัต) และ คมกฤช ชูเกียรติมั่น
• ประพันธ์ ชานนท์ • นันทวัน วาตะ

บัว ราชินีแห่งไม้น้ำ
ดอกไม้ที่อยู่คู่สังคมไทยมายาวนาน

- รู้จักบัวที่ปลูกในประเทศไทย
- ตามรอยการปลูกบัวจากทั่วโลก
- เรียนรู้วิธีการปลูกและการดูแลบัว
- หลากหลายเมนูอาหารจากบัว
- บัวกับวิถีความเป็นไทย
- ประโยชน์ของบัว

หนังสือในชุดนี้

NANMEEBOOKS www.nanmeebooks.com
หมวดเสริมความรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี
ราคา 195 บาท
ISBN 978-616-04-3192-2
9 786160 431922